

Un testimoni que ha de perviure

Text > EVA BUSSALLEU

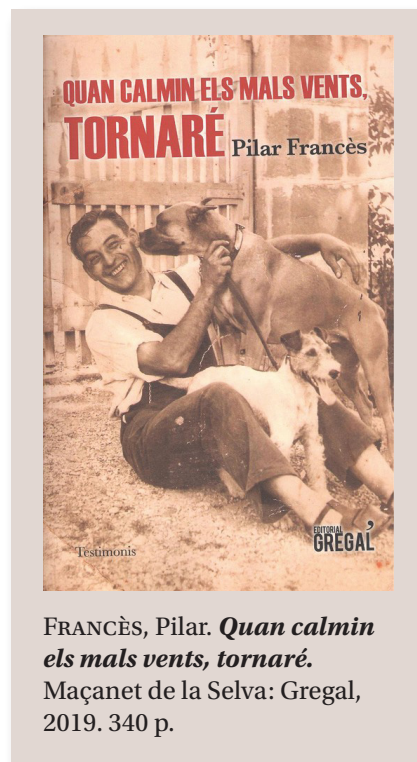
Una capsula trobada clandestinament en un armari de l'avi, conegut de manera tardana, destapà la curiositat de Pilar Francès (Sant Feliu de Guíxols, 1966) sobre la vida que havia portat el pare del seu pare durant tots els seus anys d'absència. La curiositat va entrar en letargia durant un grapat d'anys, però un documental a la televisió sobre l'exili republicà espanyol després de la Guerra Civil va ser el detonant que portà l'autora a furgar més profundament en el passat del seu avi, Josep Francès Novella, a l'exili, i convertir la seva història en les pàgines que formen *Quan calmin els mals vents, tornaré*.

Quan hom llegeix la novel·la biogràfica sobre Josep Francès, en alguns pasatges té la convicció que tot és producte de la imaginació de l'autora. Però un cop de realitat en forma de documents gràfics o oficials, fruit de la seva tasca de recerca, el colpeja, i hom s'adona que llegeix un document històric, únic, com cada vida viscuda a l'exili forçós després de la Guerra Civil. Pilar Francès fa una tasca exhaustiva per documentar els orígens paterns i materns del seu avi; amb aquest pretext acaba dibuixant un esbós de la vida a la Barcelona de l'inici del segle xx o del poble d'Onil, al País Valencià. Tampoc s'oblida de la vida de la seva àvia paterna, la Pietat, de qui descriu la biografia des del seu naixement, a Cervià de Ter, i traça la seva trajectòria vital, gens fàcil, ple-

na d'entrebanca; el llibre, en si, també és un homenatge a la Pietat, una dona lluitadora capaç de superar totes les dificultats per sobreviure.

Francès explica les vicissituds del seu avi, de com es va haver d'exiliar, del seu pas pel camp de concentració d'Argelers, i de totes les seves aventures i desventures a la França ocupada pels nazis i a la França lliure, sempre lluitant per la supervivència i per uns ideals republicans. Narra el seu dia a dia en una terra que no és la seva, com fa amics i els perd, com suporta l'absència de la família buscant l'afecte de la gent que es va trobant al llarg del camí a través de l'hexàgon i aferrant-s'hi. I, finalment, també arriba el temps del retorn, del perdó i de la reconstrucció de relacions esquinçades, a vegades per malentesos. Un retorn que és un epíleg vital que serveix al protagonista principal per curar ferides i viure amb la família que l'exili li va robar.

A través d'un text emotiu i captivador, molt ben escrit, es barregen les històries de la seva família paterna amb documents que il·lustren la veracitat de les troballes. Malgrat tot, la complexitat de la biografia de Josep Francès fa que a vegades no sigui excessivament fàcil relacionar totes les persones que apareixen amb més o menys freqüència, de manera que potser seria aconsellable, en una futura revisió, alguna mena de resum per saber qui és qui de manera més senzilla.

FRANCÈS, Pilar. *Quan calmin els mals vents, tornaré*. Maçanet de la Selva: Gregal, 2019. 340 p.

Pilar Francès ha fet una important tasca de recopilació històrica i familiar que, alhora, és un testimoni que ha de perviure, un llegat que no només li pertany a ella i a la seva família, sinó que pertany a tothom que va patir l'exili que comportà la Guerra Civil. Un relat íntim i, alhora, universal.

Distòpia asèptica amb robot

Text > GERARD BAGUÉ

L'empremta de Saturn és una distòpia futurista, continguda, gèlida i asèptica, que s'articula al voltant del manuscrit trobat (en aquest cas un dietari en un portàtil) per una jove que treballa, o més aviat el fa treballar, amb un robot humanoide especialitzat en la rehabilitació d'edificis abandonats. Però darrere aquest primer tel de ceba, hi aflora una crònica sobre la soledat i la deshumanització que les noves tecnologies imposen en la societat actual. Hi ha una crítica mordaç i impietosa, sense gairebé cap excepció, cap a tot el que

és tecnològic. L'autor del dietari parla de robots infiltrats en les societats que envaeixen els llocs de treball i les llars. La protagonista té un braçat tecnològic que, a més de comprovar les seves constants vitals, la renya quan no fa exercici. En Max, el robot operari, és cap quadrat i controlador, amb una relació primer tibant i després impossible amb la noia protagonista. El futur dibuixat per aquest obra, propera i inquietant alhora, és un indret poc acollidor per als humans amb sentit crític. Pau Planas (Girona, 1974), guanyador del Premi

Just M. Casero del 2007 amb la també futurista *La nau*, defensa la necessitat de preservar la memòria col·lectiva i els valors de l'humanisme, i per això el passat nostàlgic que amara aquesta història futurista (el present de l'autor) resulta més substancial que el futur distòpic que projecta. La ciència-ficció no és un fi en si mateix, no hi exhibeix la detallada recreació d'un món futur, sinó una estructura funcional per sustentar una obra de reflexió, el xoc maniqueu entre passat i futur, entre natura i tecnologia, entre llibertat i uniformització.